

АНАЛІЗ ТРАДИЦІЙ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ КОНФЛІКТІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Мета роботи: характеристика типових освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів спеціальності 014.11 (Фізична культура) щодо формування у здобувачів освіти готовності до попередження конфліктів у професійній діяльності.

Методологія: аналіз наукових джерел з наступним узагальненням і систематизацією його результатів – для обґрунтування дефініції готовності майбутніх учителів фізичної культури до попередження конфліктів у професійній діяльності як цільового орієнтиру професійної підготовки; аналіз освітньо-професійних програм підготовки вчителів фізичної культури – для з'ясування ключових особливостей та трендів формування у здобувачів освіти готовності до профілактики конфліктів. Теоретичним підґрунтям дослідження виступають наукові положення компетентнісного підходу.

Наукова новизна: обґрунтовано актуальність дослідження традицій формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до попередження конфліктів у професійній діяльності; уточнено поняття «готовність майбутнього вчителя фізичної культури до попередження конфліктів».

На основі аналізу освітньо-професійних програм підготовки здобувачів освіти зі спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) щодо формування готовності до попередження конфліктів у професійній діяльності виявлено, що формування цієї професійної якості виступає латентним цільовим орієнтиром освітнього процесу. У той же час аналіз програм виявив відсутність системності у підготовці майбутніх учителів фізичної культури до попередження конфліктів. Аналіз робочих навчальних програм дисциплін показав, що серед їхніх модулів немає таких, що були б орієнтовані на підготовку студентів до дій у конфліктних ситуаціях, а тим більше, до профілактики конфліктів.

Висновки: оскільки в освітньому процесі здобувачів освіти за спеціальністю 014.11 Середня освіта (Фізична культура) відсутня цілеспрямована його орієнтація на формування готовності студентів до запобігання конфліктам, є доцільним розроблення структурно-логічної схеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури до профілактики конфліктів у професійній діяльності. Матеріали дослідження можуть бути використані при розробці і удосконаленні навчальних планів і освітніх програм підготовки бакалаврів спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура).

Ключові слова: вчителі фізичної культури, готовність, попередження конфліктів, формування, освітньо-професійні програми.

Постановка проблеми. Професійна діяльність вчителя фізичної культури супроводжується конфліктами, пов'язаними з виконанням учнями рухових вправ. Відтак, ефективність процесу фізичного виховання значною мірою залежить від конфліктологічної підготовки вчителя фізичної культури, яка передбачає розуміння та усвідомлення природи конфліктів, виховання здатності раціонально мислити у педагогічних ситуаціях, а також формування моделей поведінки, спрямованої на досягнення згоди між соціальними суб'єктами за умови дотримання вчителем своєї педагогічної позиції. Логічно, що конфліктологічна підготовка вчителів фізичної культури має виступати одним з пріоритетних завдань закладів вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз наукових джерел дозволяє констатувати, що така підготовка педагогів хоча й ставала предметом уваги вчених (Г. Антонов [1], Г. Балл [4], А. Лукашенко [12] та ін.), утім, комплексного обґрунтування моделі або структурно-логічної схеми освітнього процесу, спрямованого на формування готовності вчителів фізичної культури до попередження конфліктів у професійній діяльності, ще не було здійснено.

Наявність соціальної потреби, а також недостатня розробленість теоретичних та методичних засад підготовки вчителів фізичної культури до попередження конфліктів у професійній діяльності зумовили спрямування дослідження, одним з завдань якого є аналіз існуючих трендів підготовки означеної категорії вчителів до попередження конфліктів у практиці вітчизняних закладів вищої освіти.

Метою публікації є характеристика типових ОПП бакалаврів спеціальності 014.11 Середня освіта «Фізична культура» щодо формування у здобувачів освіти готовності до попередження конфліктів у професійній діяльності.

Методологія: аналіз наукових джерел з наступним узагальненням і систематизацією його результатів – для обґрунтування дефініції готовності майбутніх учителів фізичної культури до попередження конфліктів у професійній діяльності як цільового орієнтиру професійної підготовки; аналіз освітньо-професійних програм підготовки вчителів фізичної культури – для з'ясування ключових особливостей та трендів формування у здобувачів освіти готовності до профілактики конфліктів. Теоретичним підґрунтям дослідження виступають наукові положення компетентнісного підходу.

Наукова новизна: обґрунтовано актуальність дослідження традицій формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до попередження конфліктів у професійній діяльності; уточнено поняття «готовність майбутнього вчителя фізичної культури до попередження конфліктів»; виявлено відсутність системності у підготовці майбутніх учителів фізичної культури до попередження конфліктів.

Результати дослідження. У якості цільового орієнтиру освітнього процесу обрано термін «готовність до попередження конфліктів у професійній діяльності». При визначенні його змісту спиралися на наукові праці Г. Антонова [1], Н. Герасімової [6], Н. Дорошенко [7], І. Коваль [8], А. Лукашенко [12], Л. Пампухи [18], в яких педагогічний конфлікт виступає як найбільш гостре зіткнення позицій учасників педагогічного процесу, що виступає способом розвитку і подолання виникаючих суперечностей і зазвичай супроводжується негативними емоціями, а також потребує узгодження позицій конфліктуючих сторін.

Авторське бачення ґрунтується на тому, що соціальні функції конфлікту мають подвійний характер – деструктивний та конструктивний. Як зазначається у наукових джерелах, негативний вплив конфлікту полягає в тому, що він погіршує настрій, соціально-психологічний клімат у колективі, знижує якість спільної діяльності, призводить до насильства, руйнування міжособистісних стосунків, викликає негативні соматичні зрушення, погіршення індивідуальної діяльності, закріплення соціальної пасивності тощо. Серед конструктивних аспектів конфлікту вченими виокремлено: усунення суперечностей у взаєминах, послаблення групової психічної напруженості, сприяння розвитку особистості, згуртування колективу, покращення якості діяльності, активізація соціального оточення, висвітлення нерозв'язаних проблем тощо [11].

Типовими стратегіями та відповідними їм стилями суб'єктів конфлікту визначено суперництво, уникання, пристосування, компроміс, співробітництво. Наголосимо, що серед зазначених стилів немає «гарних» чи «поганих». Кожен з них може бути оптимальним й забезпечувати найкращий ефект залежно від конкретної конфліктної ситуації [18].

Утім, вчитель фізичної культури, як суб'єкт освітнього процесу має вміння не тільки долати конфлікти, а й запобігати їх появі, що зумовлено, передусім, ресурсоемістю безпосереднього розв'язання конфліктів, які вже виникли. Адже профілактика потребує менших витрат сил, засобів, часу і запобігає деструктивним наслідкам, котрі має навіть конструктивний конфлікт [2].

У наукових джерелах (А. Анцупов, Г. Ложкін, А. Шипілов) під запобіганням (профілактикою) конфліктів розуміється організація взаємодії людей, що виключає чи зводить до мінімуму ймовірність виникнення конфліктів між ними. Мета запобігання – створення умов, котрі б мінімізували ймовірність виникнення чи деструктивного розвитку суперечностей між соціальними суб'єктами [3].

Спираючись на роботи М. Бургіна [5], Г. Козирєва [9], О. Лисенка [10], під готовністю вчителя фізичної культури до попередження педагогічного конфлікту будемо розуміти інтегроване особистісне утворення, яке забезпечує теоретичну й практичну відповідність фахівця вимогам професійної діяльності в аспекті запобігання професійних конфліктів.

З метою аналізу традицій освітнього процесу в аспекті формування цієї професійної якості звернімося до освітньо-професійних програм типових ЗВО, в яких проводиться підготовка бакалаврів спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура). Слід зазначити, що, на жаль, на сьогодні ще не затверджено стандарт освіти бакалаврів спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура), наслідком чого є велика різноманітність підходів ЗВО до визначення цільових орієнтирів та змісту освіти. Утім, проведений аналіз засвідчив, що формуванню готовності майбутніх учителів фізичної культури до попередження конфліктів в освітньому процесі ЗВО відведено хоча й не першочергове, проте значне місце.

Наприклад, з аналізу загальних компетентностей, представлених в освітньо-професійній програмі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», стає зрозумілим, що програмою передбачено підготовку здобувачів освіти до безконфліктної соціальної дії та взаємодії з іншими соціальними суб'єктами.

Це підтверджено такими загальними компетентностями:

– здатність до організаційної роботи, взаємодії в колективі, вміння враховувати психоемоційні особливості окремих осіб та колективу, загалом;

– здатність працювати в команді, виконувати роботу в групі під керівництвом лідера, мати навички, що демонструють здатність до врахування вимог трудової дисципліни та інтересів колективу [14].

Із зазначеними компетентностями пов'язані такі очікувані результати навчання студента (розділ «Комунікація»):

– володіє прийомами спілкування і вміє використовувати їх при роботі з колективом і кожним індивідумом;

– здатний дотримуватися етичних норм, а також формувати комунікаційну стратегію з колегами, соціальними партнерами, учнями й вихованцями та їхніми батьками;

– організовує співпрацю учнів і вихованців та ефективно працює в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях);

– здатний розуміти значення культури як форми людського існування, цінувати різноманіття та мультикультурність світу і керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва [14].

Автори програми очікують, що вчителі фізичної культури зможуть бути компетентними соціальними суб'єктами, які зможуть адекватно реагувати на різноманітні педагогічні ситуації, що виникають під час спілкування з іншими учасниками освітнього процесу.

У контексті дослідження інтерес становлять програмні результати навчання, наведені в розділі «Автономія і відповідальність»:

– здатний аналізувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтирів і гуманістичних ідеалів, розуміння концепції сталого розвитку людства;

– здатний створювати рівноправний і справедливий клімат, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від їх соціально-культурно-економічного контексту [14].

Формування зазначених компетентностей та досягнення визначених результатів навчання пов'язується у проаналізованій ОПП з вивченням таких дисциплін: Педагогічна майстерність вчителя фізичної культури (6 кредитів); Олімпійська освіта (3 кредити); Психологія (6 кредитів); Педагогіка (6 кредитів); Психологія фізичного виховання (3 кредити); Педагогіка фізичного виховання (3 кредити); Спортивно-педагогічне удосконалення (24 кредити); Навчальні практики у 6-му та 8-му семестрах [14].

Аналіз інших ОПП вітчизняних ЗВО щодо формулювання компетентностей та програмних результатів навчання засвідчують подібність.

В ОПП підготовки бакалаврів спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» серед загальних компетентностей визначаються такі здатності:

– діяти етично, соціально відповідально та свідомо;

– працювати в команді та автономно;

– застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях;

– адаптуватися та діяти в новій ситуації на основі креативності [15].

У розділі «Знання» з цими компетентностями пов'язані такі програмні результати навчання:

– знає сутнісні характеристики педагогічної майстерності й шляхи її розвитку та вміє застосовувати на практиці основні вчення в галузі освіти та фізичної культури та спорту;

– здатний проектувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище, вміє виявляти булінг серед учнів та протидіяти йому, організувати співпрацю учнів та комунікацію з їхніми батьками [15].

У розділі «Комунікація» в контексті профілактики конфліктів, привертають увагу такі програмні результати навчання здобувача освіти:

– володіє прийомами спілкування і вміє використовувати їх при роботі з колективом і з кожним індивідумом [15].

У розділі «Автономія та відповідальність» привертають увагу такі програмні результати навчання студента:

– здатний дотримуватися етичних норм, формувати комунікаційну стратегію із соціальними партнерами, колегами, учнями й вихованцями та їх батьками;

– організовує співпрацю учнів і вихованців та ефективно працює в команді [15].

Формування визначених компетентностей, а також досягнення визначених програмних результатів навчання забезпечують такі дисципліни: Педагогіка з основами педагогічної майстерності (9 кредитів); Педагогічна практика у пришкільних літніх таборах (3 кредити); Педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти (12 кредитів) [15]. В ОПП ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» наявні й на інші дисципліни, які студенти мають змогу обирати відповідно до своїх потреб [15].

Аналіз робочих навчальних програм дисциплін, представлених в зазначених ОПП, засвідчує, що серед змістових модулів немає жодного, орієнтованого на підготовку студентів до дій у конфліктних ситуаціях, а тим більш, до профілактики конфліктів. У цій та інших ОПП не знайдено спеціальних

дисциплін, спрямованих на підготовку студентів до поведінки у конфліктних ситуаціях, та відповідних завдань для виробничої практики.

Варто визнати, що окремі методи навчання, орієнтовані на формування готовності до запобігання конфліктів, є традиційними для професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Серед таких методів: вправи, спрямовані на формування командного голосу на практичних заняттях; метод Т-груп, який дозволяє розвивати комунікативні вміння, а також вчить транслювати почуття; психологічні тренінги, що сприяють набуттю навичок активного слухання, долання конфронтації, ділові ігри тощо.

Аналіз інших освітньо-професійних програм підготовки здобувачів освіти за спеціальністю 014.11 Середня освіта (Фізична культура) дає підстави для висновку, що представлений у них перелік компетентностей, асоційованих з ними програмних результатів навчання, а також навчальних дисциплін є доволі схожим [13; 16; 17]. Можемо констатувати, що при розробці ОПП закладено певний потенціал для формування такої професійної якості як готовність до попередження конфліктів.

Утім, відсутність терміну «конфлікт» у зазначених компетентностях і програмних результатах навчання, а також у назвах змістових модулів дисциплін засвідчує, що конфліктологічна підготовка здобувачів освіти відбувається несистемно, без чіткого розуміння її сутності й значення для успішного виконання вчителем фізичної культури професійних ролей і функцій.

В цілому, аналіз освітньо-професійних програм типових ЗВО підтверджує наше попереднє припущення про відсутність уваги до конфліктологічної підготовки здобувачів освіти лише частково. У проаналізованих ОПП наявні компетентності та програмні результати навчання, безпосередньо не асоційовані з підготовкою майбутніх учителів фізичної культури до попередження конфліктів у професійній діяльності.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє зробити такі узагальнення. 1. Готовність майбутнього вчителя фізичного виховання до попередження конфліктів – це інтегроване особистісне утворення, яке відображає теоретичну і практичну відповідність вимогам діяльності із запобігання й подолання конфліктів у професійній діяльності. 2. Розробники ОПП спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) при формулюванні компетентностей та програмних результатів навчання закладають певний потенціал для формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до профілактики конфліктів. Разом з тим, в робочих програмах навчальних дисциплін, покликаних забезпечити результати навчання, відсутні модулі, спрямовані на формування цієї готовності. Методи навчання, ефективні у контексті підготовки студентів до запобігання конфліктних ситуацій, є традиційними для освітнього процесу. 3. У цілому процес конфліктологічної підготовки здобувачів освіти за спеціальністю 014.11 Середня освіта (Фізична культура) відбувається стихійно. Відсутня цілеспрямована його орієнтація на формування готовності студентів до запобігання конфліктам.

Перспективами подальших досліджень є розроблення структурно-логічної схеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури до профілактики конфліктів у професійній діяльності.

References

1. Антонов Г. В. Педагогічні засади запобігання і розв'язання конфліктів у начально-виховному середовищі вищого навчального закладу: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2005. 197 с.
Antonov, G. V. (2005). *Pedagogichni zasady zapobigannya i rozvyazannya konfliktiv u nachalno-vyhovnomu sere dovishchi vyshchogo navchalnogo zakladu* [Pedagogical principles of conflict prevention and resolution in the primary educational environment of higher education]. *Candidate thesis*. Kharkiv, Ukraine.
2. Анцупов А. Я. Профилактика конфликтов в школьном коллективе. М. : Гуман. изд. центр ВЛАДОС, 2003. 208 с.
Ancupov, A. Ya. (2003). *Profilaktika konfliktov v shkolnom kollektive* [Prevention of conflicts in the school collective]. Moscow, Russia : VLADOS.
3. Анцупов А. Я., Шипилов А. И. Конфликтология: Учебник для вузов. 2-е изд., перераб. и доп. М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2004. 591 с.
Ancupov, A. Ya., and Shipilov, A. I. (2004). *Konfliktologija: Uchebnik dlja vuzov* [Conflictology: Textbook for universities]. Moscow, Russia : JuNITI-DANA.
4. Балл Г. О. Проблема запобігання конфліктам між педагогами і учнями у світлі гуманістичного підходу. *Конфлікти в педагогічних системах : Збірник доповідей науково-практичної конференції*. Вінниця : ВДТУ, 1997. С. 18-19.
Ball, G. O. (1997). *Problema zapobigannya konfliktam mizh pedagogamy` i uchnyamy` u svitli humanisty`chnogo pidxodu* [The problem of preventing conflicts between teachers and students in the light of a humanistic approach]. *Konflikty v pedagogichnyh systemah: Zbirnyk dopovidej naukovo-praktychnoyi konferenciyi – Conflicts in pedagogical systems: Proceedings of the scientific-practical conference*. Vinnytsia, Ukraine.
5. Бургін М. С. Конфлікти у педагогічних системах: методологічний аналіз. Конфлікти в педагогічних системах: Збірник доповідей науково-практичної конференції. Вінниця: ВДТУ, 1997. С.42-44.
Burgin, M. S. (1997). *Konflikty u pedagogichnyh systemah: metodologichnyj analiz* [Conflicts in pedagogical systems: methodological analysis]. *Konflikty v pedagogichnyh systemah: Zbirnyk dopovidej*

naukovo-praktychnoyi konferenciyi – *Conflicts in pedagogical systems: Proceedings of the scientific-practical conference*. Vinnytsia, Ukraine.

6. Герасімова Н. Є. Внутрішньоособистісні конфлікти в процесі соціальної адаптації студентів до умов вищих навчальних закладів: дис. ... канд. псих. наук : 19.00.07. К., 2004. 234 с.
Gerasimova, N. Ye. (2004). Vnutrishnioosobystisni konflikty v procesi socialnoyi adaptaciyi studentiv do umov vyshchih navchalnyh zakladiv [Intrapersonal conflicts in the process of social adaptation of students to the conditions of higher educational institutions. *Candidate thesis*. Kyiv, Ukraine.
7. Дорошенко Н. М. Гендерна детермінація вибору студентами стратегії поведінки в конфлікті: дис. ... канд. псих. наук : 19.00.07. К., 2003. 227 с.
Doroshenko, N. M. (2003). Gender na determinaciya vyboru studentamy strategiyyi povedinky v konflikti [Gender determination of students' choice of strategy of behavior in conflict]. *Candidate thesis*. Kyiv, Ukraine.
8. Коваль І. А. Психологічні особливості конфліктів у процесі спільної учбової діяльності студентів: дис. ... канд. псих. наук : 19.00.07. К., 2003. 218 с.
Koval, I. A. (2003). Psyhologichni osoblyvosti konfliktiv u procesi spilnoyi uchbovoyi diyalnosti studentiv [Psychological features of conflicts in the process of joint educational activities of students]. *Candidate thesis*. Kyiv, Ukraine.
9. Козырев Г. И. Введение в конфликтологию: Учебное пособие для студентов вузов. М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. 176 с.
Kozyrev, G. I. (2001). Vvedenie v konfliktologiju: Uchebnoe posobie dlja studentov vuzov [Introduction to Conflict Management: A Textbook for University Students]. Moscow, Rusia : VLADOS.
10. Лисенко О. М. Конфліктна поведінка особистості за умов трансформації українського суспільства : Автореф. дис... канд. соціол. наук : 22.00.01. Х., 2002. 19 с.
Lysenko, O. M. (2002). Konfliktna povedinka osobystosti za umov transformaciyi ukrayinskogo suspilstva [Conflict behavior of the minds of the transformation of the Ukrainian suspension]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv, Ukraine.
11. Ложкин Г. В., Повякель Н. И. Практическая психология конфликта: Учебное пособие. 2-е изд., стереотип. К. : МАУП, 2002. 256 с.
Lozhkin, G. V., Povjaket, N. I. (2002) Prakticheskaja psihologija konflikta: Uchebnoe posobie [Practical Psychology of Conflict: A Study Guide]. Kyiv, Ukraine : MAUP.
12. Лукашенко А. О. Педагогічні умови формування конфліктологічної компетентності вчителя загально-освітнього навчального закладу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Х., 2005. 235 с.
Lukashenko, A. O. (2005). Pedagogichni umovy formuvannya konfliktologichnoyi kompetentnosti vchytelya zagalnoosvitnogo navchalnogo zakladu [Pedagogical conditions for the formation of conflictological competence of a teacher of a secondary school]. *Candidate thesis*. Kharkiv, Ukraine.
13. Освітньо-професійна програма «Фізична культура» здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Спеціальність – 014 Середня освіта, предметна спеціальність – 014.11 Фізична культура. Бердянськ : ДВНЗ Бердянський державний педагогічний університет, 2018. 11 с.
Osvitnio-profesijna programa «Fizychna kultura» zdobuttya pershogo (bakalavrskogo) rivnya vyshchoyi osvity. Specialnist – 014 Serednya osvita, predmetna specialnist – 014.11 Fizychna kultura [Educational and professional program «Physical Culture» obtaining the first (bachelor's) level of higher education. Specialty – 014 Secondary education, subject specialty – 014.11 Physical culture] (2018). DVNZ Berdyanskyj derzhavnyj pedagogichnyj universytet. Berdiansk, Ukraine.
14. Освітньо-професійна програма «Фізична культура» здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Спеціальність – 014 Середня освіта, предметна спеціальність – 014.11 Фізична культура. Івано-Франківськ : ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2016. 11 с.
Osvitnio-profesijna programa «Fizychna kultura» zdobuttya pershogo (bakalavrskogo) rivnya vyshchoyi osvity. Specialnist – 014 Serednya osvita, predmetna specialnist – 014.11 Fizychna kultura [Educational and professional program «Physical Culture» obtaining the first (bachelor's) level of higher education. Specialty – 014 Secondary education, subject specialty – 014.11 Physical culture] (2016). DVNZ «Prykarpatskyj nacionalnyj universytet imeni Vasylya Stefanyka». Ivano-Frankivsk, Ukraine.
15. Освітньо-професійна програма «Фізична культура» здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Спеціальність – 014 Середня освіта, предметна спеціальність – 014.11 Фізична культура. Старобільськ : ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». 2020. 16 с.
Osvitnio-profesijna programa «Fizychna kultura» zdobuttya pershogo (bakalavrskogo) rivnya vyshchoyi osvity. Specialnist – 014 Serednya osvita, predmetna specialnist – 014.11 Fizychna kultura [Educational and professional program «Physical Culture» obtaining the first (bachelor's) level of higher education. Specialty – 014 Secondary education, subject specialty – 014.11 Physical culture] (2020). DZ «Lugans'kyj nacional'nyj universytet imeni Tarasa Shevchenka». Starobilsk, Ukraine.
16. Освітньо-професійна програма «Фізична культура» здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Спеціальність – 014 Середня освіта, предметна спеціальність – 014.11 Фізична культура. ДВНЗ «Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського». Кременчук, 2016. 63 с.

- Osvitnio-profesijna programa «Fizychna kultura» zdobuttya pershogo (bakalavrskogo) rivnya vyshchoyi osvity. Specialnist – 014 Serednya osvita, predmetna specialnist – 014.11 Fizychna kultura [Educational and professional program «Physical Culture» obtaining the first (bachelor's) level of higher education. Specialty – 014 Secondary education, subject specialty – 014.11 Physical culture] (2016). DVNZ «Kremenchuczkyj natsionalnyj universytet imeni Mychajla Ostrogradskogo». Kremenchuk, Ukraine.
17. Освітньо-професійна програма «Фізична культура» здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Спеціальність – 014 Середня освіта, предметна спеціальність – 014.11 Фізична культура. ДВНЗ «Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка». Тернопіль, 2017. 19 с. Osvitnio-profesijna programa «Fizychna kultura» zdobuttya pershogo (bakalavrskogo) rivnya vyshchoyi osvity. Specialnist – 014 Serednya osvita, predmetna specialnist – 014.11 Fizychna kultura [Educational and professional program «Physical Culture» obtaining the first (bachelor's) level of higher education. Specialty – 014 Secondary education, subject specialty – 014.11 Physical culture]. (2017). DVNZ «Ternopil'skyj natsionalnyj pedagogichnyj universytet imeni Vodoy`my`ra Gnatyuka». Ternopil, Ukraine.
18. Пампуха Л. О. Гендерні стереотипи в структурі рольового конфлікту жінки-керівника: дис. ... канд. псих. наук : 19.00.05. Луганськ, 2006. 170 с. Pampukha, L. O. (2006). Genderni stereotypy v strukturі rolivogo konfliktu zhinky-kerivnyka [Gender stereotypes in the structure of the role conflict of a woman leader]. *Candidate thesis*. Lugansk, Ukraine.

Zaitseva O.

ORCID 0000-0003-4254-2433

Senior lecturer at the Department of Special Education
Zaporizhzhya Polytechnic National University
(Zaporizhia, Ukraine) E-mail: olz_ufks@ukr.net

ANALYSIS OF TRADITIONS OF FORMATION OF READINESS OF FUTURE TEACHERS OF PHYSICAL CULTURE TO PREVENT CONFLICTS IN PROFESSIONAL ACTIVITY

Purpose: characteristics of typical educational and professional training programs for bachelors in specialty 014.11 (Physical Culture) in order to form students' readiness to prevent conflicts in professional activities.

Methodology: analysis of scientific sources with the subsequent generalization and systematization of its results in order to justify the definition of the readiness of future physical education teachers to prevent conflicts in professional activities as a target of professional training; analysis of educational and professional training programs for physical education teachers aiming to clarify the key features and trends in the formation of students' readiness for conflict prevention. The theoretical basis of the study is laid by the scientific statements of the competency approach.

Scientific novelty: It has been proved that it is currently relevant to research the traditions of forming the readiness of future physical education teachers to prevent conflicts in professional activities. The concept of «readiness of the future physical education teacher to prevent conflicts» has been clarified.

Based on the analysis of educational and professional training programs for students majoring in 014.11 Secondary Education (Physical Education) for the formation of readiness to prevent conflicts in professional activities, it has been found that the formation of this professional quality is a latent target of the educational process. At the same time, the analysis of the programs revealed a lack of consistency in the preparation of future physical education teachers for conflict prevention. The analysis of working curricula of disciplines showed that among their modules there are no those which would be focused on preparing students for action in conflict situations, and even fewer, for conflict prevention.

Conclusions: since in the educational process of students majoring in 014.11 Secondary Education (Physical Education) there is no purposeful focus on the formation of students' readiness to prevent conflicts, it is advisable to develop a structural and logical scheme of training future physical education teachers to prevent conflicts in professional activities. Current research materials can be used to develop or improve curricula and educational programs for bachelors specialty 014.11 Secondary education (Physical Education).

Key words: physical education teachers, readiness, conflict prevention, formation, educational and professional programs.

Стаття надійшла до редакції 30 жовтня 2020 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, доцент В. М. Мазін